DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

RAPPORT

De artsen van morgen komen vandaag tekort

Onderzoek naar armoede en financiële kwetsbaarheid onder geneeskundestudenten

De Geneeskundestudent
Hoofdauteurs: Hamna Abrar Chaudhary, Sarah Hadra, Diya Deepanshi, Iris Bouhof
Algemeen bestuursleden en projectleden van De Geneeskundestudent

Datum: oktober 2026
Vormgeving: ijzersterk.nu

Contactinformatie
Domus Medica
Mercatorlaan 1200
3528 BL Utrecht
T 088 – 13 44 145

Copyright © 2026
Alle opgenomen informatie is eigendom van De Geneeskundestudent. Overnemen van inhoud, geheel of gedeeltelijk, is toegestaan mits met bronvermelding.

DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

info@degeneeskundestudent.nl
www.degeneeskundestudent.nl

degeneeskundestudent
degeneeskundestudent
@de_geneeskundestudent

Inhoudsopgave

01. Inleiding **5**

02. Methode **6**

Studie design en deelnemers 6

Procedure en dataverzameling 6

Data-analyse en algemene karakteristieken 7

Privacy 7

03. Resultaten **8**

Betalen van basisbehoeften 8

Zorgen over financiële situatie 8

Invloed van financiële zorgen op psychisch welzijn 9

Sociale buitensluiting door financiële redenen 10

Afzien van activiteiten vanwege financiële redenen 12

Vergelijking met medestudenten 15

Steun bij financiële problemen 16

Werkplekken 17

04. Conclusie **19**

Financiële zorgen en ongelijkheid onder studenten 19

Afzien van activiteiten en sociaal buitengesloten voelen 19

Steun bij financiële problemen 20

Werkplekken 20

05. Discussie **21**

Financiële zorgen zijn breed aanwezig 21

Financiële drempels beperken deelname 21

Financiele zorgen hebben invloed op psychisch welzijn 21

Financiële kwetsbaarheid is ongelijk verdeeld 21

Ongelijke toegang tot geschikte studieplekken 22

Ondersteuning bereikt studenten niet vanzelf 22

Aanknopingspunten voor de praktijk 22

Sterke punten en beperkingen 23

06. Aanbevelingen **24**

07. Referenties **26**

01. Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laat zien dat financiële kwetsbaarheid veel voorkomt onder studenten in Nederland, ongeacht hun studierichting. In 2022 hadden circa 1,6 miljoen mensen in Nederland een studieschuld, met een gemiddelde schuld van ongeveer €16.400, waaronder zowel huidige studenten als afgestudeerden (1). Begin 2026 hadden circa 400.000 studenten in Nederland een studieschuld. Hoewel dit aantal sinds de herinvoering van de basisbeurs is afgenomen, blijft de financiële impact van studeren zichtbaar in de omvang van de studieschulden. De totale studieschuld van studenten en oud-studenten bedroeg begin 2026 € 28 miljard. Daarnaast hadden circa 145.000 mensen een studieschuld van minstens € 50.000 (2). Ondanks de mogelijkheden voor studiefinanciering en het beperken van studiekosten, bouwen studenten nog steeds schulden op tijdens hun opleiding. Deze schulden kunnen gevolgen hebben voor het welzijn en functioneren van studenten, zowel tijdens de opleiding als na het afstuderen.

Veel studenten ervaren structurele financiële beperkingen, doordat inkomsten uit studiefinanciering en deeltijdwerk onvoldoende zijn om vaste lasten zoals huur, voeding en studiematerialen te dekken (3). Onderzoek van onder meer Nibud en Divosa laat zien dat een aanzienlijk deel van de studenten moeite heeft met rondkomen, stress ervaart over geldzaken en beperkt inzicht heeft in de eigen financiële situatie en studieschuld. De belangrijkste knelpunten liggen daarbij in de combinatie van hoge studiekosten en beperkte inkomsten, waardoor studenten vaker afhankelijk zijn van bijbanen, ouderlijke bijdragen of leningen. Ook blijkt dat een deel van de studenten onvoldoende inzicht heeft in de hoogte en toekomstige gevolgen van de studieschuld. Deze financiële druk kan leiden tot stress, concentratieproblemen, slaapproblemen en negatieve gevolgen voor de studievoortgang (3,4).

Deze financiële problematiek speelt ook binnen de groep geneeskundestudenten. Internationaal onderzoek toont aan, dat financiële zorgen onder geneeskundestudenten samenhangen met verhoogde niveaus van stress, angst en depressieve symptomen, evenals met effecten op studieprestaties en loopbaankeuzes (5). In Nederland rapporteert de Monitor Mentale Gezondheid en Middelengebruik Studenten (MMMS) van het RIVM dat een groot deel van de studenten stress en prestatiedruk ervaart, waarbij problemen zoals zorgen over de kosten van het dagelijks leven een belangrijke bron van stress vormen (6). Daarnaast speelt nog bij geneeskundestudenten de rol dat zij in de masterfase gemiddeld 50 uur per week werken op een coschaplocatie dat door hun universiteit gealloceerd is tegen een relatief lage vergoeding. Dit maakt het combineren van studie met een bijbaan bijzonder lastig.

Ondanks deze maatschappelijke en klinische relevantie, ontbreekt er vooralsnog een representatief overzicht van de mate waarin geneeskundestudenten in Nederland zelf te maken hebben met financiële stress en hoe dit hun studie en welzijn beïnvloedt. Dit rapport beoogt deze kennislacune te dichten door middel van een analyse van een landelijk onderzoek onder geneeskundestudenten. Daarin staan zowel de eigen financiële situatie als de impact ervan op studie en welzijn centraal.

02. Methode

Studie design en deelnemers

De Geneeskundestudent (DG) voerde een digitale enquête uit onder haar leden. DG is de landelijke, onafhankelijke belangenbehartiger van ongeveer 15.000 geneeskundestudenten in Nederland. Zij streeft naar de best mogelijke zorgprofessionals in de toekomst door optimale vertegenwoordiging en ondersteuning van studenten. De enquête was beschikbaar van 24 oktober 2025 tot 8 december 2025. Alle leden geregistreerd als geneeskundestudent aan een van de acht medische faculteiten, in bachelor- of masterfase of maximaal 6 maanden na het afstuderen, werden uitgenodigd voor deelname.

De vragen over financiën en armoede zijn opgesteld door de projectgroep Diversiteit & selectie, in samenwerking met dr. Lianne Mulder, post-doctoraal onderzoeker en consultant op het gebied van kansenongelijkheid in de selectie voor medische (vervolg)opleidingen. De vragen zijn voor feedback op inhoud en begrip voorgelegd aan het algemeen bestuur, de beleidsadviseur van DG en betrokkenen met onderzoekservaring. Na een testfase zijn de vragen definitief vastgesteld.

Procedure en dataverzameling

DG heeft de enquête online uitgezet middels SurveyMonkey, een betaalde cloud-based applicatie voor het ontwerpen, verspreiden en analyseren van enquêtes. Uitnodiging vond meermaals plaats via email, de website en sociale media van DG. Na het verstrijken van de uiterste invuldatum werd de vragenlijst gesloten.

De enquête bestond uit een maximum van 57 vragen, inclusief vervolgvragen en vragen ter onderscheid van subgroepen. Van elke deelnemer werden eerst een aantal demografische gegevens verzameld (studiejaar, universiteit, leeftijd, geslacht), waarna in vooraf bepaalde volgorde de verschillende thema's van de vragenlijst werden doorlopen. Een deel van de vragen werd afhankelijk van eerdere antwoorden wel of niet aan de respondenten voorgelegd, waardoor niet iedereen alle vragen heeft beantwoord.

Er zijn 6 vragen gesteld over het geboorteland van de student en diens ouders en het opleidingsniveau van de ouders. Ook is gevraagd of de student de eerste is in de familie die aan de universiteit studeert.

Er zijn 17 vragen gesteld over de financiële situatie van studenten, de invloed hiervan op deelname aan sociale activiteiten, de toegankelijkheid van studievoorzieningen en armoede. Ook is gevraagd naar de bekendheid van ondersteuning bij financiële problemen.

Data-analyse en algemene karakteristieken

De analyse werd uitgevoerd via de tool SurveyMonkey en Excel. Analyse van data vond anoniem plaats. Categorische data zijn als absolute aantallen (n) en percentages (%) gepresenteerd. Indien relevant werd voor numerieke data het gemiddelde gepresenteerd.

De enquête is ingevuld door 2.114 respondenten. Er is een check gedaan op de datakwaliteit, waarna 53 reacties zijn verwijderd die geen inhoudelijke antwoorden bevatten en 1 reactie die als uitschieter beschouwd moet worden. Niet volledige reacties zijn meegenomen, waardoor het aantal respondenten bij de start 2.060 bedroeg en afnam tot 1.783 bij de laatste vraag. De gemiddelde invultijd lag op ongeveer 11,5 minuten.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 22 jaar. Het merendeel van de respondenten (88,9%) is tussen de 18 en 25 jaar oud, gevolgd door 8,6% die tussen de 26 en 29 jaar oud is. Verder is 45,3% van de respondenten bachelorstudent, 6% heeft verplichte wachttijd, 46,7% is masterstudent en 2% is minder dan 6 maanden geleden afgestudeerd. 77,8% van de respondenten is vrouw. De enquête heeft op elke faculteit een respons van minimaal 175 respondenten. Op twee faculteiten (Erasmus Universiteit en Universiteit Groningen) was de respons hoger dan 300 respondenten.

Bij enkele vragen zijn antwoorden verder verdeeld in subgroepen volgens het studiejaar (bachelor en master) of de herkomst van studenten om een gedetailleerd inzicht te krijgen in de diverse ervaringen van studenten met verschillende achtergronden. Dit is gedaan volgens de geadviseerde definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarbij een nieuwe indeling op basis van herkomst is gemaakt (7). Deze indeling is gebaseerd op werelddelen en veelvoorkomende immigratielanden. Klassieke migratielanden, waar Nederland een bijzondere migratiegeschiedenis mee deelt en waar relatief meer inwoners en/of hun ouders geboren zijn, worden in de indeling apart onderscheiden. In dit rapport zijn de volgende subgroepen voor 'herkomst' gedefinieerd: Nederlandse herkomst, Europese herkomst (exclusief Nederland), Buiten-Europese herkomst (Turkse, Marokkaanse, Indonesische, Surinaamse en Caribisch-Nederlandse herkomst, afgekort als TMSID) of Buiten-Europese (overig). Voor de subgroep eerstegeneratiestudenten is de volgende definitie gehanteerd: eerste persoon binnen een familie die aan het hoger of academisch onderwijs studeert, zoals omschreven door het instituut voor de Nederlandse taal (8).

Privacy

DG heeft alle respondenten voor aanvang over het doel van de enquête geïnformeerd. Er is toestemming gevraagd om de data conform de AVG te verzamelen, te bewaren en anoniem te analyseren. Deelname was vrijwillig en kon te allen tijde worden beëindigd.

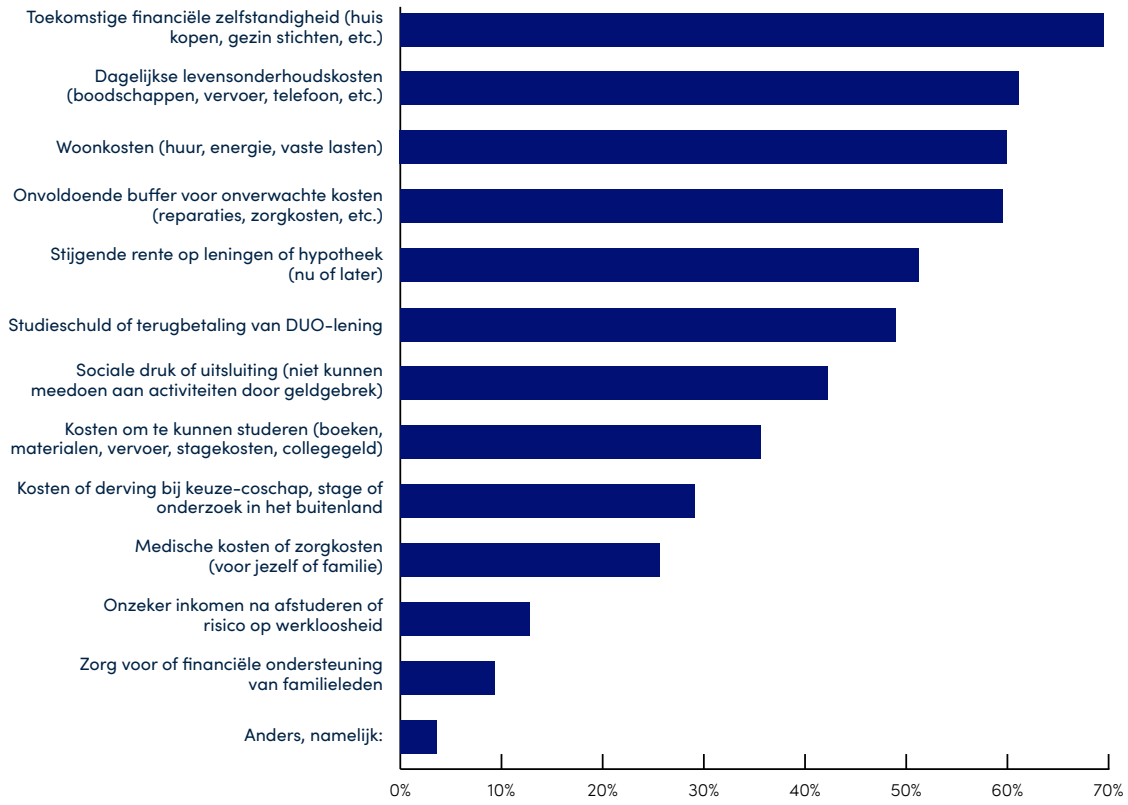
03. Resultaten

Betalen van basisbehoeften

Uit de antwoorden blijkt dat studenten hun levensonderhoud voornamelijk financieren met inkomsten uit de basisbeurs en een bijbaan. Iets meer dan de helft van de respondenten (50,6%) geeft aan wel eens moeite te hebben met het betalen van basisbehoeften uit hun maandelijkse inkomen. Van deze groep ervaart iets minder dan de helft (46,9%) dit gedurende meer dan drie maanden per jaar. Tussen de verschillende faculteiten lijken geen verschillen te bestaan in de mate van financieringsproblemen of in de wijze waarop het levensonderhoud wordt gefinancierd. Daarnaast geeft 57,3% van de respondenten aan financiële druk te ervaren tijdens hun studie. Eerste-generatiestudenten lijken iets meer financiële druk te ervaren dan niet-eerstegeneratiestudenten (62,4% vs. 54,6%). Eerstegeneratiestudenten geven aan vooral meer zorgen te hebben over toekomstige financiële zelfstandigheid, levensonderhoudskosten en het hebben van een buffer voor onverwachte kosten.

Zorgen over financiële situatie

Geneeskundestudenten maken zich vooral zorgen over toekomstige financiële zelfstandigheid (67,1%), dagelijkse kosten van levensonderhoud (59,0%), woonkosten zoals huur en energie (57,9%) en een gebrek aan een financiële buffer voor onverwachte kosten (57,4%) (zie figuur 1).

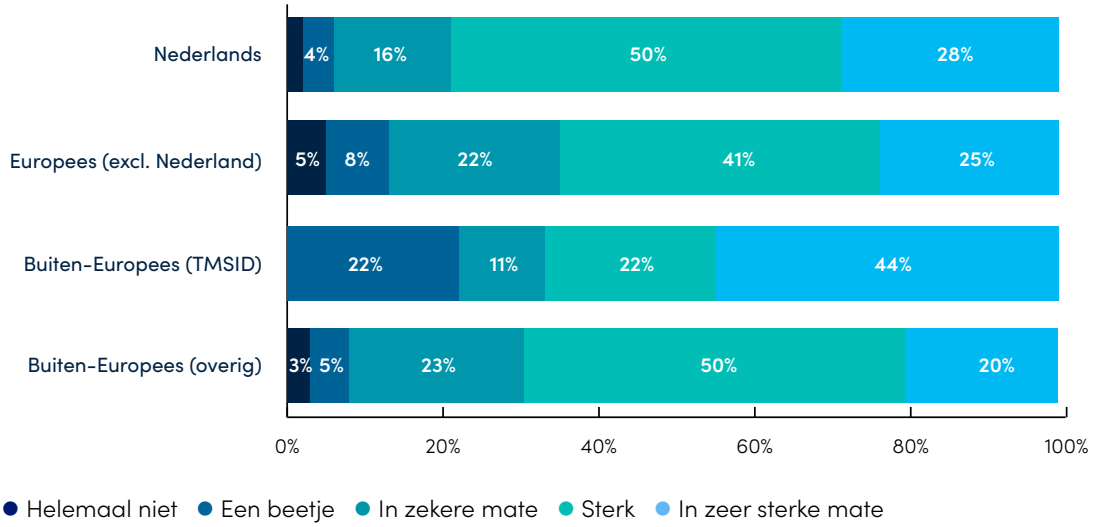

Figuur 1: Specifieke zorgen over geldzaken

Invloed van financiële zorgen op psychisch welzijn

Tweederde van de respondenten geeft aan dat financiële zorgen in meer of mindere mate hun psychisch welzijn beïnvloeden. Het grootste deel van de studenten (46,4%) ervaart hier een lichte invloed, terwijl 15,1% aangeeft dat hun welzijn 'in zekere mate' wordt beïnvloed. Een kleinere groep rapporteert een sterke invloed (4,1%) of een zeer sterke invloed (2,2%). Voor 6,0% van de respondenten was deze vraag niet van toepassing.

Een analyse per studiefase laat zien dat financiële zorgen meer invloed hebben op het welzijn van studenten in hogere jaren (met name masterstudenten) dan op eerstejaarsstudenten. De mate waarin financiële zorgen het psychisch welzijn beïnvloeden verschilt ook per herkomst. Studenten met een niet-Europese herkomst (overig) rapporteren de grootste invloed van financiële zorgen op hun psychisch welzijn. Nederlandse studenten rapporteren daarentegen het minst vaak een sterke of zeer sterke invloed (zie figuur 2).

Figuur 2: Invloed van financiële zorgen op psychisch welzijn

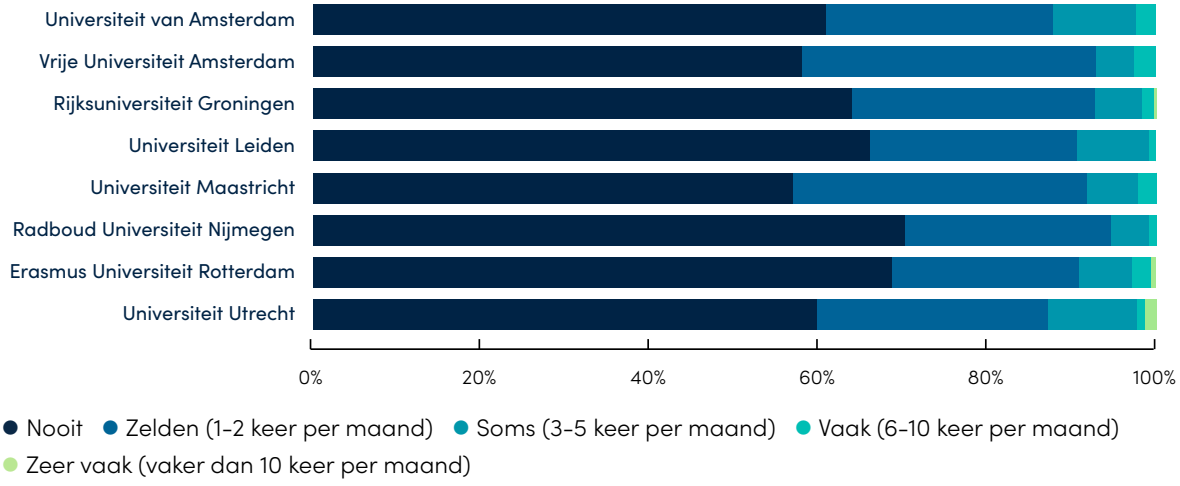
Sociale buitensluiting door financiële redenen

Ongeveer een derde van de respondenten voelt zich minimaal een keer per maand sociaal buitengesloten vanwege financiële redenen (figuur 3). Zo kunnen ze niet deelnemen aan borrels en activiteiten. Eerstegeneratiestudenten voelen zich iets vaker sociaal buitengesloten vergeleken met niet-eerstegeneratiestudenten (40,6% vs. 34,2%).

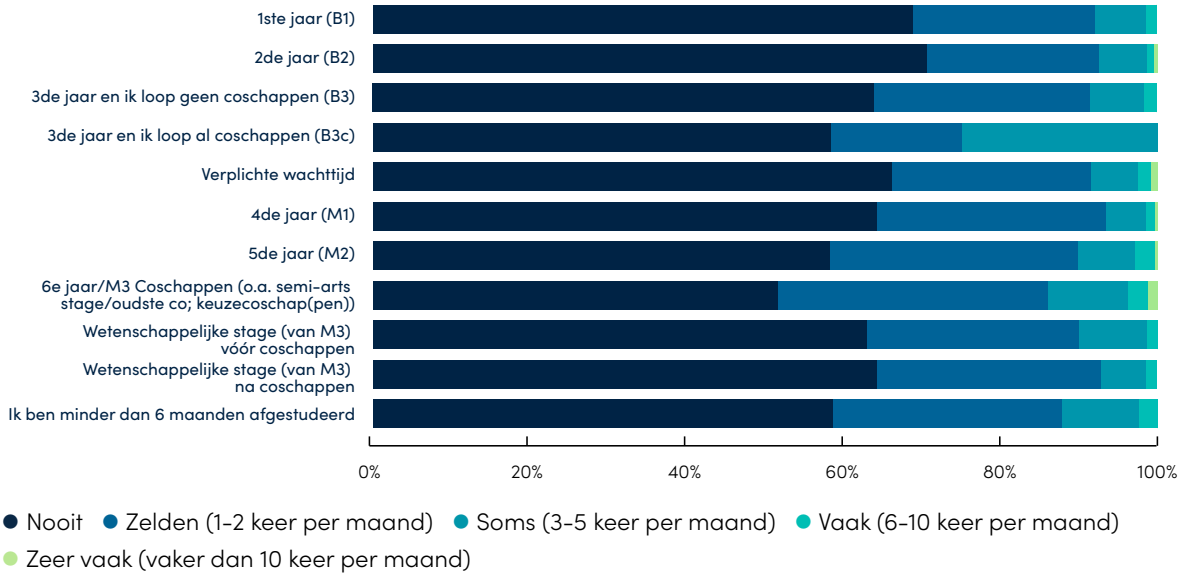
Figuur 3: Gevoel van sociale uitsluiting vanwege financiële redenen

Tussen universiteiten zijn ook verschillen te zien. Het aandeel studenten dat aangeeft zich soms of vaker sociaal buitengesloten te voelen varieert tussen 4,4% aan de Radboud Universiteit Nijmegen en 13,0% aan de Universiteit Utrecht (figuur 4).

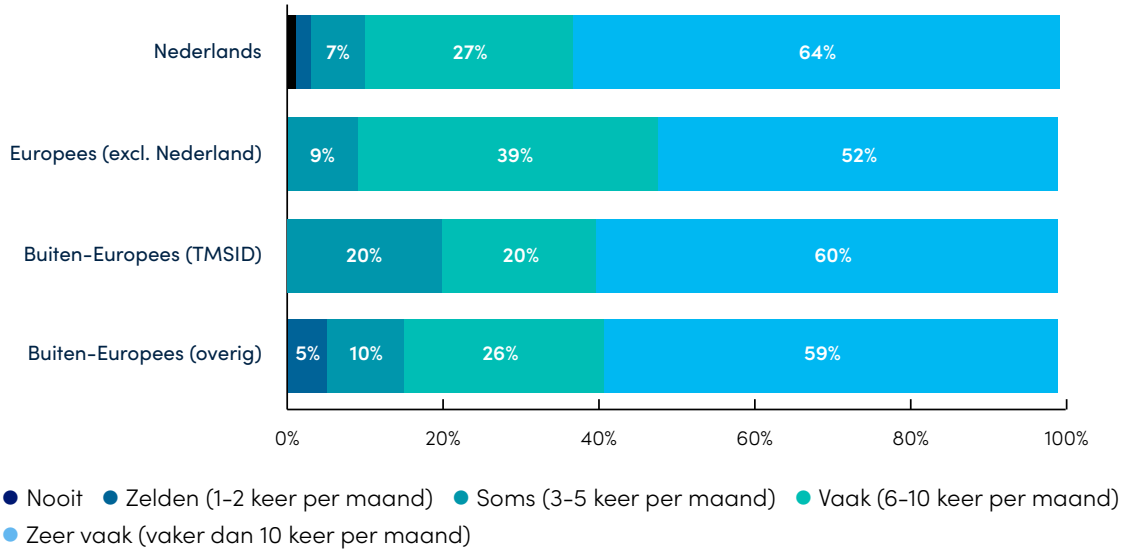
Figuur 4: Gevoel van sociale uitsluiting vanwege financiële redenen per universiteit

Een analyse per studiefase (figuur 5) liet over het algemeen zien dat hoe hoger het studiejaar, hoe meer studenten zich minimaal één keer per maand sociaal buitengesloten voelen door financiële redenen (met uitzondering van jaar 2 en de verplichte wachttijd voorafgaand aan de start van de coschappen).

Figuur 5: Gevoel van sociale uitsluiting vanwege financiële redenen per studiefase

Daarnaast zijn verschillen zichtbaar per herkomst. Nederlandse studenten rapporteren de minste sociale uitsluiting vanwege financiële redenen, terwijl studenten met een Europese herkomst (exclusief Nederlands) relatief het vaakst aangeven enige mate van sociale uitsluiting te ervaren (figuur 6).

Figuur 6: Gevoel van sociale uitsluiting vanwege financiële redenen op basis van herkomst

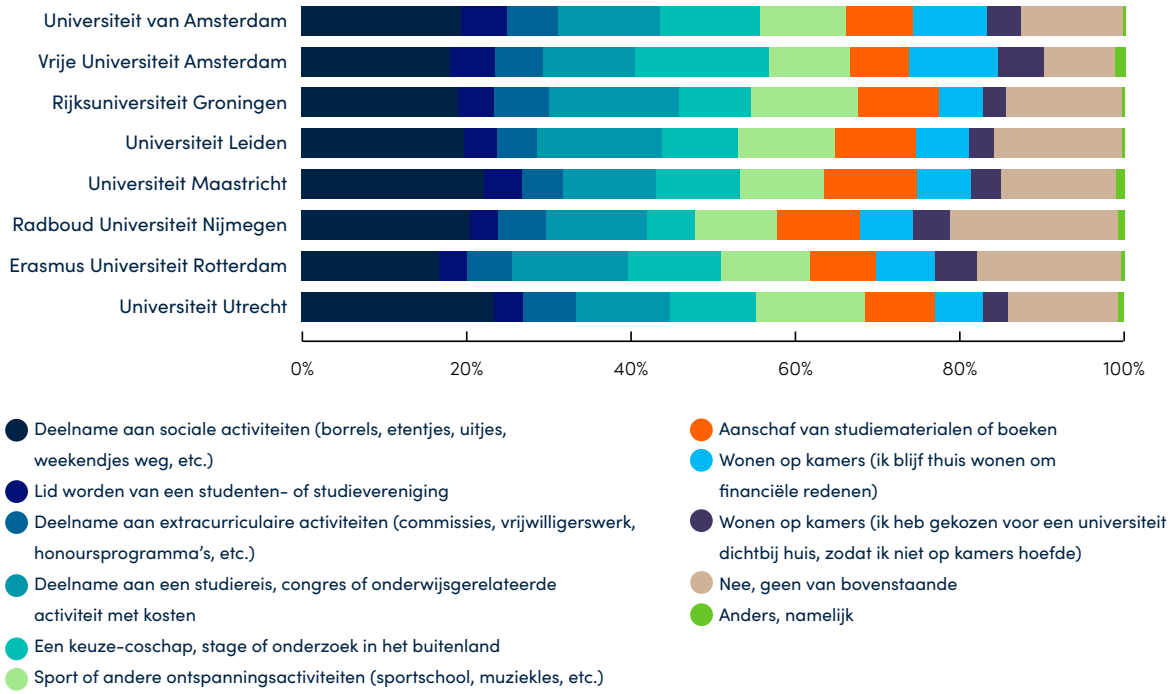
Afzien van activiteiten vanwege financiële redenen

Meer dan twee derde van de studenten heeft wel eens afgezien van activiteiten vanwege hun financiële situatie. De voornaamste activiteiten waarvan werd afgezien waren sociale activiteiten zoals borrels, etentjes en uitjes (42,2%) en onderwijsgerelateerde activiteiten zoals een congres of studiereis (28,2%). Eén vijfde van de studenten heeft wel eens afgezien van een buitenlandervaring of aanschaf van studiematerialen (tabel 1).

Tabel 1. Afzien van activiteiten vanwege financiële redenen

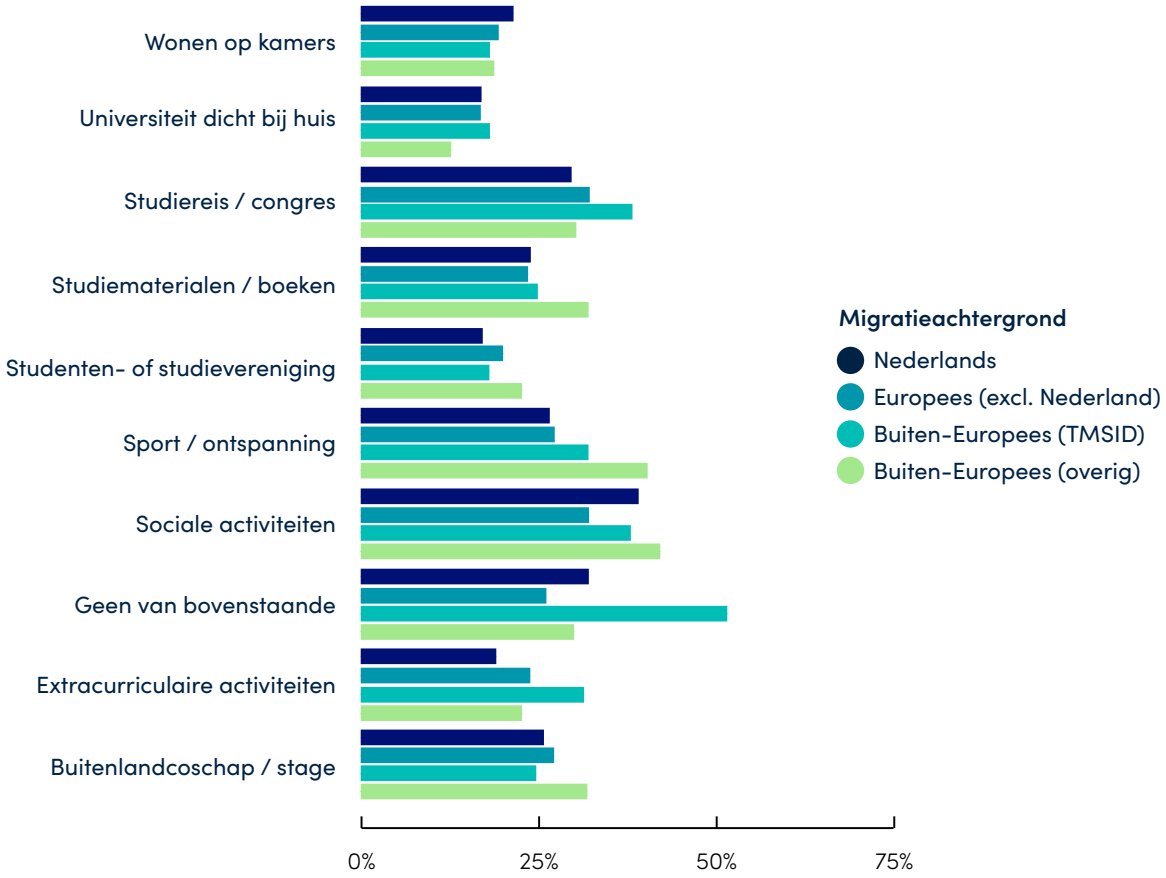
Deelname aan sociale activiteiten (borrels, etentjes, uitjes, weekendjes weg, etc.)	42.2%	758
Deelname aan een studiereis, congres of onderwijsgerelateerde activiteit met kosten	28.2%	507
Sport of andere ontspanningsactiviteiten (sportschool, muziekles, etc.)	24.2%	435
Een keuze-coschap, stage of onderzoek in het buitenland	22.4%	402
Aanschaf van studiematerialen of boeken	19.6%	352
Wonen op kamers (ik blijf thuis wonen om financiële redenen)	15.1%	271
Deelname aan extracurriculaire activiteiten (commissies, vrijwilligerswerk, honoursprogramma's, etc.)	12.5%	224
Lid worden van een studenten- of studievereniging	9.1%	164
Wonen op kamers (ik heb gekozen voor een universiteit dichtbij huis zodat ik niet op kamers hoefde)	8.5%	152
Nee, geen van bovenstaande	31.3%	562
Anders, namelijk:	1.4%	25
Totaal		**N = 1798**

Per universiteit varieerden de percentages studenten die afzagen van sociale activiteiten, van 34,3% aan de Erasmus Universiteit Rotterdam tot 48,6% aan de Universiteit Utrecht. Voor afzien van studiereizen en congressen varieerde dit tussen 22,6% aan de Radboud Universiteit Nijmegen tot aan 33,3% aan de Universiteit Groningen (zie figuur 7).

Figuur 7. Afzien van activiteiten vanwege financiële redenen per universiteit

Per herkomst zijn duidelijke verschillen zichtbaar. Sport- of ontspanningsactiviteiten en sociale activiteiten behoren voor alle herkomstgroepen tot de meest genoemde activiteiten waarvan vanwege financiële redenen wordt afgezien. Studenten met een niet-Europese herkomst (overig) vallen op omdat zij vaker afzien van meerdere activiteiten. Dit geldt onder meer voor de aanschaf van studiematerialen, deelnemen aan een studenten- of studievereniging, sociale en ontspanningsactiviteiten en buitenlandervaringen. Studenten met een Nederlandse of Europese afkomst rapporteren voor de meeste activiteiten relatief lagere percentages. Dit verschil verdwijnt bij Nederlandse studenten bij (het afzien van) sociale activiteiten; zij rapporteren hier vaker van af te zien (zie figuur 8).

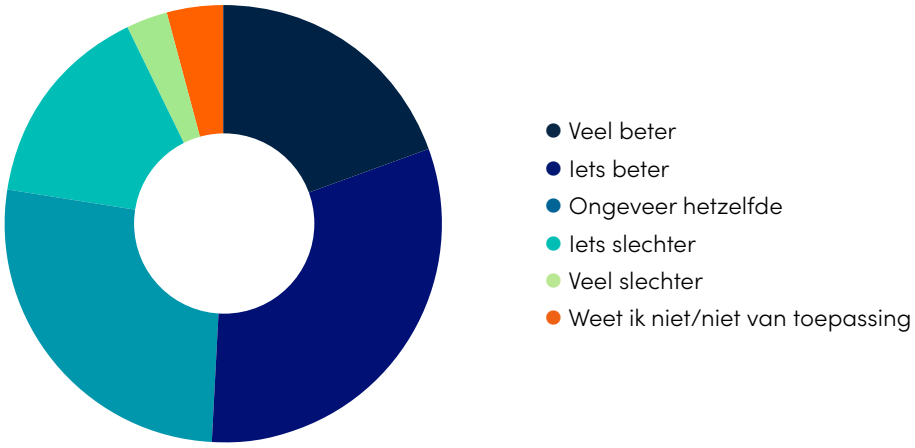
Figuur 8: Afzien van activiteit vanwege financiële redenen per herkomst

Vergelijking met medestudenten

Ongeveer de helft van de studenten (51,1%) geeft aan de eigen financiële situatie in enige mate beter te beschouwen dan die van medestudenten. Zo'n 18% van de studenten beschouwt de eigen situatie in enige mate slechter (zie figuur 9).

Uit de toelichtingen die gegeven zijn op deze vraag (n ≈ 945), blijkt dat verschillen in financiële situatie voornamelijk worden verklaard door de mate van financiële steun vanuit ouders of familie. Studenten die hun situatie als beter beoordelen, geven vaak aan financiële ondersteuning te ontvangen, bijvoorbeeld in de vorm van een maandelijkse bijdrage of hulp bij vaste lasten. Studenten die hun situatie als slechter inschatten, noemen juist het ontbreken van deze ondersteuning en geven aan vaker afhankelijk te zijn van leningen of een bijbaan. Daarnaast worden verschillen in sociaaleconomische achtergrond en leefstijl genoemd als verklarende factoren.

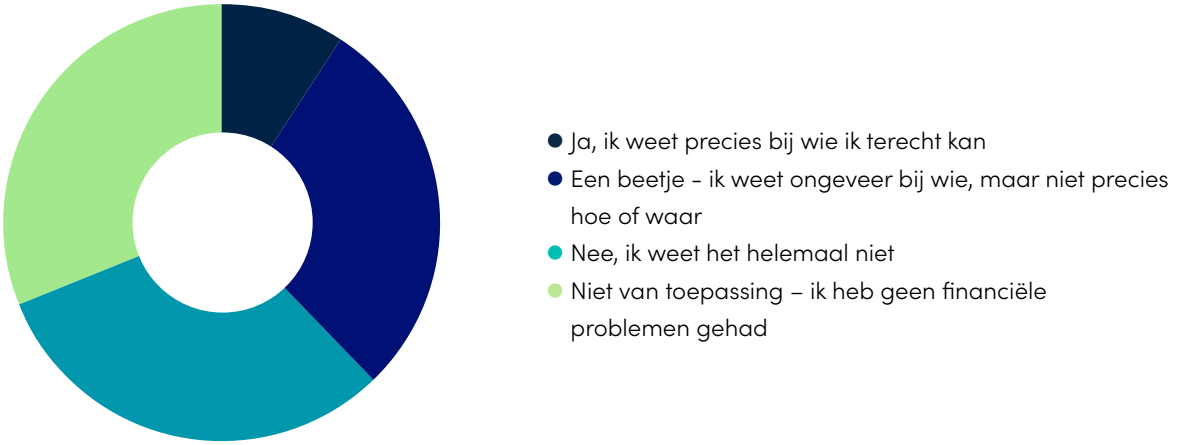
Hoewel er kleine verschillen zichtbaar zijn tussen universiteiten, zijn deze niet statistisch significant. De ervaren financiële situatie van geneeskundestudenten lijkt daarmee in grote lijnen vergelijkbaar tussen de verschillende universiteiten.

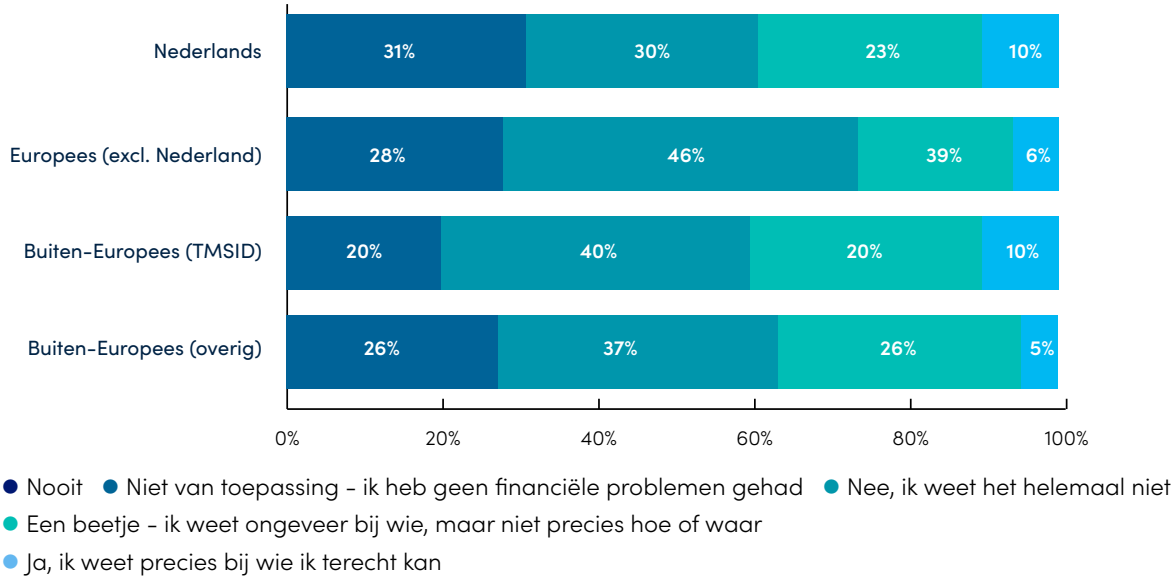
Figuur 9: Vergelijking van de eigen financiële situatie ten opzichte van medestudenten

Steun bij financiële problemen

Uit de enquête blijkt dat bijna een derde van de studenten niet weet bij wie ze terecht kunnen bij financiële problemen (figuur 9). Er zijn hierbij beperkte verschillen per herkomst (figuur 11). Studenten met een Europese herkomst (exclusief Nederlands) weten relatief het minst goed waar zij terecht-kunnen met financiële problemen: 46% geeft aan dat zij dat helemaal niet weten. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn echter klein.

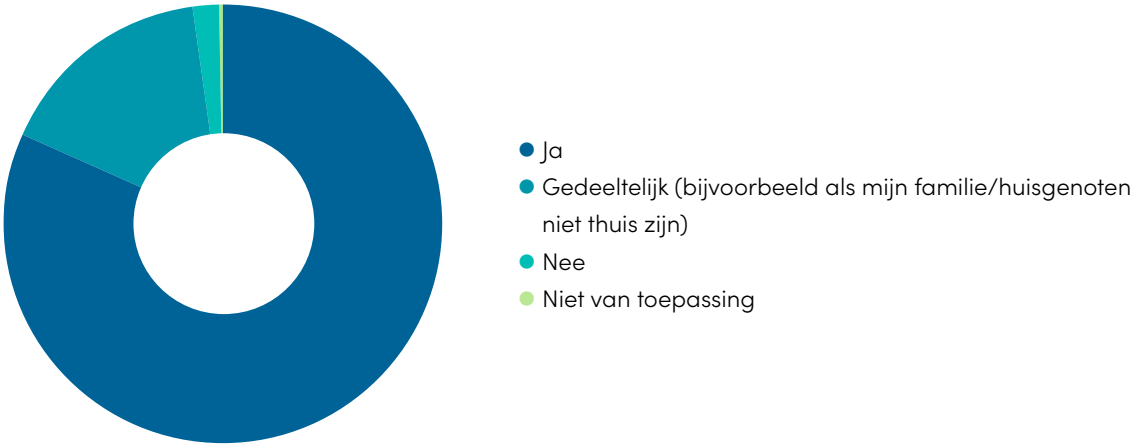
Figuur 10: Bekendheid van plekken waar studenten terecht kunnen bij financiële problemen

Figuur 11. Bekendheid over waar studenten bij financiële problemen terecht kunnen per herkomst

Werkplekken

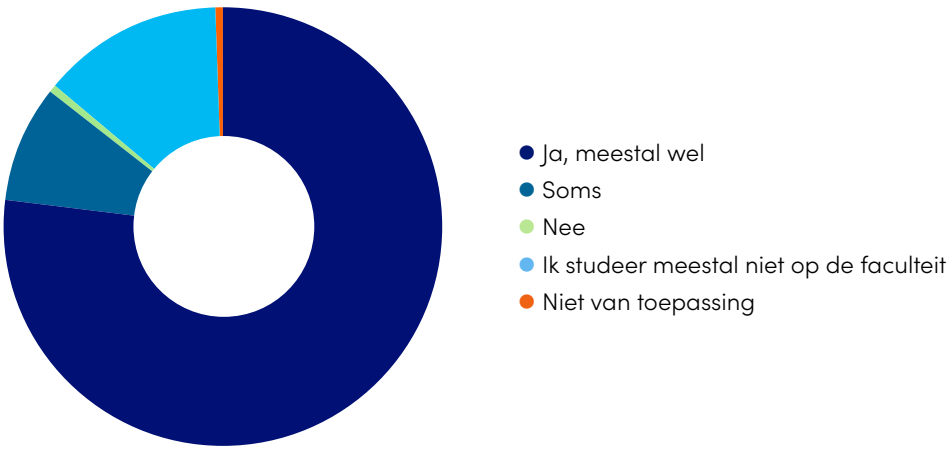
Slechts een kleine groep geeft aan geen geschikte werkplek te hebben (2,0%) (figuur 12). Verder hebben mensen met een migratieachtergrond minder vaak een geschikte werkplek t.o.v. mensen zonder een migratieachtergrond (4,6 vs. 1,2%). Ook eerstegeneratiestudenten lijken iets kwetsbaarder: 3,0% van de eerstegeneratiestudenten geeft aan helemaal geen geschikte plek te hebben, tegenover 1,5% van de overige studenten.

Figuur 12: Het vinden van een geschikte werkplek binnen de eigen woonplaats

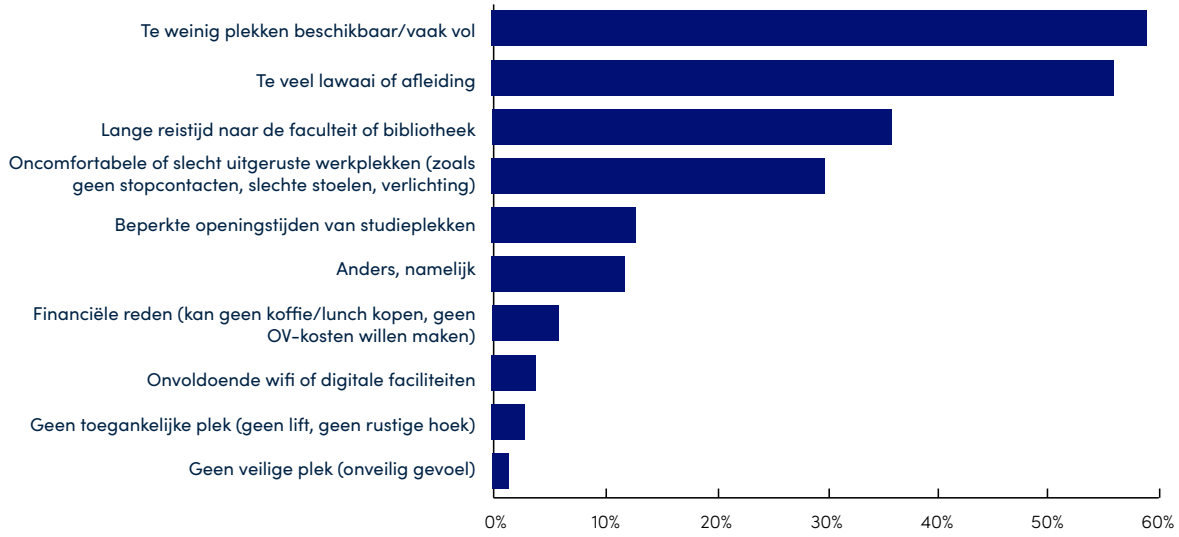
Wat betreft de beschikbaarheid van werkplekken op de faculteit geeft 77,0% (n=1380) aan dat er meestal een geschikte werkplek beschikbaar is (figuur 13). Een kleiner deel ervaart dit slechts soms (8,7%) of niet (0,6%), terwijl 13,4% aangeeft doorgaans niet op de faculteit te studeren.

Bij bachelorstudenten zegt 80,0% meestal een geschikte plek te hebben, bij masterstudenten 77,8%, en bij studenten in het 6e jaar slechts 69,2%. Tegelijkertijd studeert 19,9% van de zesdejaars meestal niet op de faculteit, tegenover 11,2% van bachelorstudenten. Er werden geen grote verschillen gevonden tussen de faculteiten.

Figuur 13: Het vinden van een geschikte werkplek binnen de eigen faculteit

De meest gerapporteerde belemmeringen bij het vinden van een werkplek zijn een tekort aan beschikbare plekken (59,0%), geluid of afleiding (56,1%) en een lange reistijd naar de faculteit of bibliotheek (36,3%) (figuur 14). Daarnaast noemt een deel van de respondenten de kwaliteit van werkplekken, zoals comfort en faciliteiten, als beperkende factor.

Figuur 14: Belemmeringen voor het vinden van een geschikte werkplek

04. Conclusie

Financiële zorgen en ongelijkheid onder studenten

Financiële zorgen komen regelmatig voor onder geneeskundestudenten. Ze hebben betrekking op zowel de korte als lange termijn, zoals levensonderhoud, woonkosten en toekomstige financiële zelfstandigheid. Ruim de helft heeft moeite met het betalen van basisbehoeften en ervaart financiële druk tijdens de studie. Eerstegeneratiestudenten ervaren deze druk vaker en maken zich meer zorgen over hun financiële toekomst dan niet-eerstegeneratiestudenten. Desondanks ervaart een meerderheid de financiële situatie als gelijk of beter dan die van medestudenten. Wel bestaat er een substantiële groep die zich juist financieel kwetsbaarder voelt. Deze verschillen hangen sterk samen met de mate van financiële steun vanuit het eigen netwerk: studenten zonder deze ondersteuning zijn vaker afhankelijk van leningen of werk. Dit onderstreept dat er sprake is van ongelijkheid in financiële positie binnen de studentenpopulatie, wat kan bijdragen aan verschillen in ervaren financiële druk.

Afzien van activiteiten en sociaal buitengesloten voelen

Hoewel de meerderheid van de geneeskundestudenten zich zelden of nooit sociaal buitengesloten voelt en doorgaans beschikt over adequate studievoorzieningen, spelen financiële factoren voor een substantieel deel van de studenten wel degelijk een beperkende rol. Zo ziet een aanzienlijk aandeel af van sociale, studiegerelateerde en extracurriculaire activiteiten vanwege financiële redenen en ervaart tweederde in meer of mindere mate invloed van financiële zorgen op het psychisch welzijn. Deze impact lijkt bovendien toe te nemen in latere studiefasen.

Daarnaast zijn er verschillen in achtergrondkenmerken. Eerstegeneratiestudenten rapporteren vaker sociale uitsluiting vanwege financiële redenen dan niet-eerste-generatiestudenten. Ook naar herkomst zijn verschillen zichtbaar. Nederlandse studenten rapporteren de minste sociale uitsluiting vanwege financiële redenen, terwijl studenten met een Europese herkomst (exclusief Nederlands) relatief het vaakst enige mate van sociale uitsluiting ervaren. Daarnaast valt de groep studenten met een niet-Europese herkomst (overig) op: deze groep rapporteert relatief vaak af te zien van verschillende activiteiten vanwege financiële redenen en rapporteert tevens de grootste invloed van financiële zorgen op het psychisch welzijn.

Deze bevindingen wijzen erop dat financiële druk voor een behoorlijke groep geneeskundestudenten leidt tot verminderde deelname aan het sociale leven en minder welzijn. De verschillen naar studiefase, herkomst en tussen eerste- en niet-eerstegeneratiestudenten wijzen erop dat de gevolgen van financiële druk niet voor alle studentengroepen in dezelfde mate worden ervaren.

Steun bij financiële problemen

Uit het onderzoek blijkt dat veel geneeskundestudenten niet bekend zijn met de beschikbare ondersteuning bij financiële problemen, vooral degenen voor wie deze ondersteuning relevant is. Dit wijst op een noodzaak voor betere communicatie en zichtbaarheid van beschikbare voorzieningen binnen de opleiding of universiteit. Naar herkomst zijn de verschillen beperkt, hoewel studenten met een Europese herkomst (exclusief Nederlands) relatief het minst goed weten waar zij met financiële problemen terechtkunnen.

Werkplekken

De resultaten met betrekking tot de werkplek laten twee verschillende verbanden zien. Allereerst beschikken geneeskundestudenten met een migratieachtergrond en eerstegeneratiestudenten minder vaak over een volwaardige studieplek. Op de faculteit verdwijnen deze verschillen grotendeels. Daarnaast zijn de meest voorkomende belemmeringen voor studenten die problemen ervaren met studeren op de faculteit heel concreet: te weinig beschikbare plekken, lawaai/afleiding en reistijd. De resultaten wijzen daarmee zowel op verschillen in de thuissituatie van studenten als op praktische verbeterpunten binnen universiteiten.

05. Discussie

Financiële zorgen zijn breed aanwezig

Dit onderzoek laat zien dat financiële zorgen voor een groot deel van de geneeskundestudenten onderdeel zijn van het dagelijks leven. De zorgen gaan daarbij verder dan de situatie van vandaag. Studenten maken zich vooral zorgen over hun toekomstige financiële zelfstandigheid, de kosten van levensonderhoud, woonkosten en het ontbreken van een financiële buffer. Daarmee lijken financiële problemen onder geneeskundestudenten niet beperkt tot een kleine groep die daadwerkelijk in ernstige financiële problemen verkeert. Ook studenten die hun financiële situatie ten opzichte van medestudenten als redelijk of goed beoordelen, kunnen financiële druk ervaren.

Financiële drempels beperken deelname

De financiële situatie lijkt bovendien samen te hangen met de manier waarop studenten aan hun opleiding en studentenleven kunnen deelnemen. Een aanzienlijk deel van de respondenten geeft aan vanwege financiële redenen af te zien van sociale activiteiten, studiereizen, congressen, sport en ontspanning, buitenlandervaringen of de aanschaf van studiematerialen. Vooral het aandeel studenten dat afziet van sociale activiteiten is opvallend. Financiële ruimte bepaalt daarmee niet alleen wat een student zich kan veroorloven, maar kan ook bepalen aan welke onderdelen van het studentenleven en de opleiding iemand kan deelnemen.

Financiele zorgen hebben invloed op psychisch welzijn

Ook het verband met psychisch welzijn valt op. Bij tweederde van de geneeskundestudenten hebben financiële zorgen in enige mate invloed op het psychisch welzijn. In dit onderzoek zien we daarnaast dat financiële zorgen in latere studiefasen vaker een grotere invloed lijken te hebben op het welzijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat studenten in deze fase veel tijd besteden aan coschappen, waardoor er minder tijd overblijft voor een bijbaan of ander betaald werk. Tegelijkertijd zullen de kosten van levensonderhoud en andere studiekosten blijven doorlopen. Hierdoor kan de financiële ruimte juist in deze fase kleiner worden. Deze verklaring is op basis van dit onderzoek niet rechtstreeks te toetsen, omdat niet is gevraagd naar de combinatie van coschappen, werktijd en inkomen. Wel is het een mogelijke verklaring die in vervolgonderzoek verder onderzocht kan worden.

Financiële kwetsbaarheid is ongelijk verdeeld

De resultaten laten daarnaast zien dat financiële druk niet voor alle studenten hetzelfde uitpakt. Eerstegeneratiestudenten ervaren vaker financiële druk dan niet-eerstegeneratiestudenten en maken zich vaker zorgen over hun toekomstige financiële zelfstandigheid, levensonderhoud en financiële buffer. Ook voelen zij zich vaker sociaal buitengesloten vanwege financiële redenen. Dit

past bij het beeld dat financiële steun vanuit ouders of familie een belangrijke rol speelt in de financiële situatie van studenten. Studenten die deze steun minder hebben, lijken vaker aangewezen op eigen inkomsten, een bijbaan of leningen.

Ook naar herkomst zien we verschillen. Nederlandse studenten rapporteren de minste sociale uitsluiting vanwege financiële redenen, terwijl studenten met een Europese herkomst (exclusief Nederlands) relatief vaak enige mate van sociale uitsluiting ervaren. De groep studenten met een Buiten-Europese herkomst (overig) valt vooral op bij het afzien van activiteiten en het psychisch welzijn. Zij geven voor meerdere activiteiten relatief vaak aan vanwege financiële redenen niet deel te nemen en rapporteren ook de grootste invloed van financiële zorgen op hun psychisch welzijn. Deze resultaten laten zien dat financiële kwetsbaarheid binnen de groep geneeskundestudenten niet overal hetzelfde wordt ervaren. De verschillen naar herkomst moeten wel voorzichtig worden geïnterpreteerd, met name voor de groep Buiten-Europees (TMSID), aangezien deze groep erg klein is.

Ongelijke toegang tot geschikte studieplekken

Een ander aandachtspunt is de beschikbaarheid van studieplekken. De meeste studenten hebben thuis een geschikte werkplek, maar dit geldt minder vaak voor studenten met een migratieachtergrond en eerstegeneratiestudenten. Op de faculteit zien we deze verschillen niet terug. Daar lijken studiefase en financiële problemen een grotere rol te spelen. Voor studenten die moeite hebben met het vinden van een plek zijn de problemen bovendien vrij concreet: er zijn te weinig plekken, er is te veel geluid of afleiding en voor een deel van de studenten is de reistijd naar de faculteit of bibliotheek te lang. Vooral het tekort aan geschikte en rustige studieplekken vormt daarmee een concreet aandachtspunt voor faculteiten en universiteiten.

Ondersteuning bereikt studenten niet vanzelf

Tot slot valt op dat een groot deel, 45% van de studenten die te maken heeft met financiële problemen, niet weet waar zij binnen de opleiding of universiteit terechtkunnen. Het verbeteren van de zichtbaarheid van bestaande financiële ondersteuning kan daarom een relatief eenvoudig eerste aangrijpingspunt zijn.

Aanknopingspunten voor de praktijk

Voor de overheid en de opleidingen ligt hier daarom een duidelijke rol. Bestaande ondersteuning moet voor studenten makkelijk te vinden zijn en het moet duidelijk zijn waar zij met financiële problemen terechtkunnen. Daarnaast verdienen de toegankelijkheid van studieactiviteiten en goede studieplekken aandacht. De verschillen tussen studentgroepen laten zien dat daarbij niet vanzelfsprekend iedereen in dezelfde uitgangspositie zit.

Financiële problemen zullen niet volledig door de opleiding of universiteit kunnen worden opgelost. Wel kunnen zij de drempels die financiële problemen binnen de opleiding en het studentenleven veroorzaken, verkleinen. Denk bijvoorbeeld aan kosten voor studiematerialen, deelname aan acti-

viteiten of andere uitgaven die samenhangen met het studentenleven. Door deze kosten waar mogelijk te beperken of financiële ondersteuning toegankelijk te maken, kunnen opleidingen en universiteiten voorkomen dat studenten vanwege hun financiële situatie minder kunnen deelnemen aan het onderwijs of studentenleven. Juist daar liggen mogelijkheden om de gevolgen van financiële kwetsbaarheid voor geneeskundestudenten te beperken.

Sterke punten en beperkingen

Een sterk punt van dit onderzoek is de landelijke opzet. Studenten van alle acht medische faculteiten hebben deelgenomen en per faculteit waren minimaal 175 respondenten. Hierdoor geeft dit rapport een breed beeld van de financiële situatie, studievoorzieningen en wel van geneeskundestudenten in Nederland. Analyses naar studiefase, eerste generatie status en herkomst geven daarbij extra inzicht in verschillen tussen groepen studenten.

Tegelijkertijd kent het onderzoek een aantal beperkingen. De enquête is vrijwillig ingevuld door geneeskundestudenten voor De Geneeskundestudent. Hierdoor kan niet worden uitgesloten dat studenten met meer interesse in het onderwerp of met financiële problemen vaker hebben deelgenomen. Ook heeft niet iedere respondent alle vragen beantwoord, waardoor de aantallen per vraag verschillen.

Daarnaast gaat het om een momentopname. De resultaten laten zien dat financiële zorgen, participatie en welzijn met elkaar samenhangen, maar niet wat de oorzaak en het gevolg is. Zo kan op basis van dit onderzoek niet worden gezegd dat financiële problemen leiden tot een slechter psychisch welzijn. Ook bij de verschillen tussen eerstegeneratiestudenten en herkomstgroepen is niet duidelijk welke factoren deze verschillen verklaren. Bovendien gaat het vaak om verbanden die niet significant zijn, waardoor de gevonden verschillen op toeval kunnen berusten.

06. Aanbevelingen

De resultaten laten zien dat financiële zorgen een brede groep geneeskundestudenten raken en invloed kunnen hebben op hun welzijn en deelname aan de opleiding en het studentenleven. Op basis hiervan zijn de volgende maatregelen van belang.

1. Maak financiële ondersteuning veel beter zichtbaar

Bijna de helft van de studenten weet niet waar zij binnen de opleiding of universiteit terechtkunnen bij financiële problemen. Opleidingen zouden daarom op één vaste plek duidelijk moeten maken welke ondersteuning beschikbaar is, bijvoorbeeld via een overzicht van noodfondsen, studentendecanen, financiële regelingen en hulp bij onverwachte kosten. Deze informatie moet niet alleen online vindbaar zijn, maar ook actief onder studenten worden verspreid, bijvoorbeeld bij de start van de opleiding en het begin van de coschappen.

2. Maak ondersteuning laagdrempelig

Laat studenten zonder veel drempels kunnen aangeven dat zij financieel vastlopen. Een duidelijk aanspreekpunt binnen de opleiding en een laagdrempelig gesprek met een studieadviseur of studentendecaan kunnen hierbij helpen. Ook medewerkers die veel contact hebben met studenten, zoals coschapscoördinatoren, mentoren en studiebegeleiders, zouden studenten beter moeten kunnen doorverwijzen.

3. Neem de invloed van financiële zorgen op het psychisch welzijn serieus

Omdat financiële zorgen bij tweederde van de geneeskundestudenten invloed hebben op het psychisch welzijn, is het belangrijk dat opleidingen hier actief aandacht aan besteden. Studieadviseurs en studentendecanen zouden financiële stress standaard bespreekbaar moeten maken en studenten waar nodig gericht moeten doorverwijzen naar passende ondersteuning. Hierbij verdienen studenten tijdens de coschappen extra aandacht, omdat zij in latere studiefasen vaker een grotere invloed van financiële zorgen op hun welzijn rapporteren.

4. Zorg dat financiële problemen deelname aan de opleiding minder beperken

Voor activiteiten die onderdeel zijn van het curriculum zouden noodzakelijke kosten zo veel mogelijk niet bij de student moeten liggen. Opleidingen kunnen financiële drempels bij congressen, studiereizen, buitenlandervaringen en andere studieactiviteiten verkleinen door bijvoorbeeld kortingsregelingen, fondsen of betalingsregelingen aan te bieden.

5. Zorg voor voldoende gratis studieplekken

Daarnaast is het belangrijk dat studenten voldoende toegang hebben tot gratis en rustige studieplekken. Dit is vooral relevant voor studenten die thuis geen geschikte werkplek hebben. Daarbij is het belangrijk dat deze plekken ook buiten reguliere onderwijsuren toegankelijk zijn, zodat studenten voldoende mogelijkheden hebben om zelfstandig te studeren.

6. Verhoog de coschapvergoeding naar een marktconform niveau

De vergoeding voor coassistenten blijft in verschillende zorginstellingen duidelijk achter bij de reguliere stagevergoedingen binnen de zorg. Wij adviseren daarom om de vergoeding voor coschappen te verhogen naar €550 bruto per maand (o.b.v. prijspeil van 2026), als marktconforme benchmark voor een voltijdstage in de zorg. In 2026 bedraagt de reguliere stagevergoeding in de cao Ziekenhuizen €550 per maand; ook binnen andere zorgsectoren ligt de vergoeding voor reguliere stages rond dit niveau. (9)

Daarbij kan per type instelling worden gekeken naar de huidige situatie:

- Perifere ziekenhuizen: de huidige stagevergoeding voor coassistenten bedraagt €150 per maand, met daarnaast maximaal €150 per maand aan declarabele onkosten. De stagevergoeding zou moeten worden verhoogd naar €550 per maand, waarbij noodzakelijke reiskosten en andere onkosten afzonderlijk worden vergoed.
- UMC's: vanaf 1 juli 2026 ontvangen coassistenten €300 bruto per maand als onkostenvergoeding. De reguliere stagevergoeding binnen de UMC-cao bedraagt vanaf diezelfde datum €500, maar deze geldt expliciet niet voor coassistenten. De vergoeding voor coassistenten zou daarom moeten worden verhoogd naar €550 per maand, los van vergoeding van noodzakelijke reiskosten en andere onkosten.
- Huisartsenzorg: de Cao Huisartsenzorg kent voor stagiairs vanaf september 2025 een vergoeding van €250 per maand bij minimaal 15 uur stage per week. (10) Voor coassistenten is geen aparte landelijke vergoeding opgenomen in zowel de Cao Huisartsenzorg als de Cao Huisartsen in Loondienst (10,11). Ook hier zou moeten worden toegewerkt naar €550 per maand voor een voltijdcoschap, met noodzakelijke reiskosten en andere onkosten daarnaast vergoed.
- Andere zorginstellingen: ook in bijvoorbeeld VVT en gehandicaptenzorg liggen de reguliere stagevergoedingen rond €500–€550 per maand. (12) Aangezien een vergoeding van €550 per maand in lijn is met een marktconforme stagevergoeding binnen de zorgsector, zou dit ook voor andere instellingen als uitgangspunt moeten gelden.

7. Houd extra rekening met financiële kwetsbaarheid tijdens de coschappen

Omdat coschappen weinig ruimte laten voor een bijbaan, verdient deze fase extra aandacht. Naast een hogere vergoeding kan worden gekeken naar ondersteuning bij reis- en verblijfskosten en andere kosten die specifiek ontstaan doordat studenten op verschillende locaties coschappen lopen. Daarmee kan worden voorkomen dat financiële omstandigheden invloed hebben op de keuze van bepaalde coschappen.

07. Referenties

1. Centraal Bureau voor de Statistiek. Hoeveel mensen hebben een studieschuld? - Nederland in cijfers 2023 [Internet]. CBS: 2023 [geciteerd 20 maart 2026]. Beschikbaar op: https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2023/hoeveel-mensen-hebben-een-studieschuld/
2. Centraal Bureau voor de statistiek. Totale studieschuld 28 miljard, voor het eerst gedaald [Internet]. www.cbs.nl. CBS; 2026 Okt 5. Beschikbaar op: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2026/41/totale-studieschuld-28-miljard-voor-het-eerst-gedaald
3. Hoger Onderwijs Persbureau. How much does studying cost? New Nibud tool offers support [Internet]. 2025 Oct 23 [geciteerd 20 maart 2026]. Beschikbaar op: https://delta.tudelft.nl/en/article/how-much-does-studying-cost-new-nibud-tool-offers-support
4. Divosa Kennisbundel. Financiële problematiek onder hbo-studenten [Internet]. 2019 [geciteerd 20 maart 2026]. Beschikbaar op: https://www.kennisbundel.nl/kennisbank/artikel/financiele-problematiek-onder-hbo-studenten/
5. Pisaniello MS, Asahina AT, Bacchi S, Wagner M, Perry SW, Wong ML, Licinio J. Effect of medical student debt on mental health, academic performance and specialty choice: a systematic review. BMJ Open. 2019 Jul 2;9(7):e029980.
6. Nuijen J, Busch M, Winkens K, Verweij A, Dopmeijer J, Buijs M, et al. Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hbo en wo 2025 [Internet]. RIVM: 2025 Nov 20 [geciteerd 20 maart 2026] Beschikbaar op: https://www.rivm.nl/publicaties/monitor-mentale-gezondheid-en-middelengebruik-studenten-hbo-en-wo-2025
7. Centraal Bureau voor de Statistiek. CBS introduceert nieuwe indeling bevolking naar herkomst [Internet]. CBS; 2022 Feb 16 [geciteerd 3 oktober 2026]. Beschikbaar op: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/07/cbs-introduceert-nieuwe-indeling-bevolking-naar-herkomst
8. Instituut voor de Nederlandse Taal. Eerstegeneratiestudent [Internet]. IVDNT; [geciteerd 3 oktober 2026]. Beschikbaar op: https://neologismen.ivdnt.org/article/eerstegeneratiestudent
9. Salariëring en vakantiebijslag | NVZ Cao Ziekenhuizen [Internet]. Beschikbaar op: https://cao-ziekenhuizen.nl/cao/salariering-en-vakantiebijslag
10. Vergoedingen praktijken en studenten [Internet]. SSFH. Beschikbaar op: https://www.ssfh.nl/vergoedingen/vergoeding
11. Cao Huisartsen in loondienst | LAD [Internet]. LAD. 2026. Beschikbaar op: https://www.lad.nl/lad-voor-jou/caos-en-sociaal-plannen/cao-huisartsen-in-loondienst/
12. Coassistentenvergoeding per cao – De Geneeskundestudent [Internet]. Beschikbaar op: https://degeneeskundestudent.nl/coassistentenvergoeding-per-cao/

DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

Domus Medica
Mercatorlaan 1200
3528 BL Utrecht
T 088 – 13 44 145

info@degeneeskundestudent.nl
www.degeneeskundestudent.nl